

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۴۳. اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

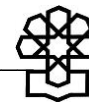
کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۵۲۷۷

آذرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
مقدمه.....	۲
۱. نگاه کلی.....	۲
۲. اعتبارات وزارتخانه.....	۵
۳. درآمدها.....	۱۰
۴. اعتبارات وزارتخانه براساس برنامه‌ها.....	۱۱
۵. مروری بر تغییرات قابل توجه در برنامه‌ها و اعتبارات برنامه‌ای وزارت ارشاد.....	۱۴
۶. ظرفیت‌های مرتبط با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ماده واحده.....	۲۳
جمع‌بندی و پیشنهاد.....	۲۳
منابع و مأخذ.....	۳۰

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۳. اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

چکیده

- اعتبارات پیش‌بینی شده برای مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و زیرمجموعه‌های آن در لایحه سال ۱۳۹۶ معادل ۱۱,۸۰۱,۳۴۸ میلیون ریال است و نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (۱۰,۴۴۳,۳۹۷) رشد ۱۳ درصدی را نشان می‌دهد.
- در ردیف‌های متفرقه اعتباراتی معادل ۲۴۸,۰۰۰ میلیون ریال (برابر با ۲۴ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان) به نام وزارتخانه یا مرتبط با وظایف این وزارتخانه در نظر گرفته شده است که کاهش ۲۶/۸ درصدی نسبت به اعتبار همین ردیف‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد.
- سهم اعتبارات وزارت ارشاد از کل منابع بودجه عمومی و اختصاصی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ هیچ تغییری نسبت به اعتبارات این وزارتخانه از کل منابع در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نداشته و همچنان تنها ۰/۳۱ درصد از مجموع کل منابع بودجه عمومی و اختصاصی دولت را به خود اختصاص داده است.
- اعتبارات هزینه‌ای وزارت ارشاد نسبت به سال گذشته رشدی ۱۷/۵ درصدی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز کاهش ۲/۸ درصدی داشته است.
- برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مبلغ درآمد عمومی معادل ۶ میلیارد و ۹۱۰ میلیون تومان پیش‌بینی شده که رشد ۳/۳۶ درصدی را نسبت به سال گذشته نشان می‌دهد.
- در میان برنامه‌های مختلف ذیل وزارت ارشاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بیشترین سهم از اعتبارات وزارتخانه، به ترتیب مربوط به «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» و «برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی» بوده است که به ترتیب ۱۷/۱ درصد (۲۰۲/۳ میلیارد تومان) و ۱۴/۸ درصد (۱۷۵/۵ میلیارد تومان) اعتبارات وزارتخانه را به خود اختصاص داده‌اند.
- «برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری»، «برنامه تنظیم و اجرای طرح‌های آماری»، «برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی عبادی [حج و زیارت]» و «برنامه توسعه دولت الکترونیک [سازمان سینمایی]» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ به عنوان برنامه‌های جدید در ذیل وزارتخانه قرار گرفته‌اند.

مقدمه

یکی از مهمترین و اصلی‌ترین دستگاه‌ها در فرهنگ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است که نقش مهمی در حوزه فرهنگ و هنر دارد و براساس قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که در سال ۱۳۶۶ توسط مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید بخش قابل توجهی از وظایف و تکالیف این بخش را برعهده دارد. برای انجام این وظایف هرساله اعتباراتی در لوایح بودجه در نظر گرفته شده و به این وزارتخانه اختصاص می‌یابد که در غالب سنوات دربردارنده تغییراتی است. توجه به آنها در شناخت رویکردهای اجرایی این وزارتخانه کمک قابل توجهی خواهد کرد.

گزارش پیش‌رو سعی دارد تا به بررسی وضعیت اعتبارات پیش‌بینی شده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و زیرمجموعه‌های آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و تغییرات آن نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۵ بپردازد و تغییرات صورت گرفته در این حوزه را مورد تحلیل کارشناسی قرار دهد. در انتها تلاش خواهد شد که با بهره‌گیری از تحلیل‌های طرح شده، پیشنهادهای واقع‌بینانه‌ای برای بهبود و اصلاح کمی و کیفی ردیف‌های مختلف برنامه‌ای وزارت ارشاد و اعتبارات آن مطرح شود.

۱. نگاه کلی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور دربردارنده هفت زیرمجموعه است. مجموع اعتباراتی که برای این دستگاه در نظر گرفته شده ۱۱,۸۰۱,۳۴۸ میلیون ریال (معادل ۱۱۸۰ میلیارد و ۱۳ میلیون تومان) است، که سهم هریک از زیرمجموعه‌های آن در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱. سهم اعتبارات زیرمجموعه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

(میلیون ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه/ برنامه	عنوان زیرمجموعه	میزان اعتبار	سهم از کل اعتبارات وزارت ارشاد در لایحه بودجه ۱۳۹۶ (درصد)
۱۱۴۰۰۰	۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶,۷۲۱,۶۳۷	۵۷
	۲	مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۷۱,۸۰۲	۰/۶
	۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات	۲,۱۴۰,۰۰۰	۱۸/۱
	۴	سازمان امور سینمایی و سمعی- بصری	۲,۰۱۳,۹۰۹	۱۷/۱
	۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - بنیاد بین‌المللی فرهنگی- هنری امام رضا (ع)	۸۶,۰۰۰	۰/۷
	۶	ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد- کمک	۵۸۸,۰۰۰	۵
	۷	اعتبار متمرکز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی	۱۸۰,۰۰۰	۱/۵
		جمع کل	۱۱,۸۰۱,۳۴۸	۱۰۰

اما یکی از شاخص‌هایی که می‌تواند جهت‌گیری کلی طراحان لایحه بودجه پیرامون اولویت‌های کاری وزارت ارشاد در سال ۱۳۹۶ را به‌خوبی آشکار کند، محاسبه تغییرات سهم هر یک از زیرمجموعه‌های هفت‌گانه وزارت ارشاد از کل اعتبارات وزارتخانه نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ است. جدول ۲ تغییرات صورت گرفته در این زمینه را نشان می‌دهد:

جدول ۲. مقایسه اعتبارات زیرمجموعه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه / برنامه	عنوان زیرمجموعه	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	لایحه بودجه سال ۱۳۹۶	درصد تغییر اعتبار نسبت به رقم اعتبار در قانون بودجه سال ۱۳۹۵	درصد تغییر سهم از کل اعتبارات وزارت ارشاد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵
۱۱۴۰۰۰	۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶,۰۲۱,۸۹۹	۶,۷۲۱,۶۳۷	+۱۱/۶	+۰/۶
	۲	مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۶۴,۴۹۸	۷۱,۸۰۲	+ ۱۱/۳	---
	۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات	۱,۹۴۰,۰۰۰	۲,۱۴۰,۰۰۰	+ ۱۰/۳	-۰/۴
	۴	سازمان امور سینمایی و سمعی- بصری	۱,۵۲۱,۰۰۰	۲,۰۱۳,۹۰۹	+۳۲/۴	+۲/۶
	۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - بنیاد بین‌المللی فرهنگی- هنری امام رضا (ع)	۸۶,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	۰/۰	+۰/۱

شماره دستگاه اجرائی	شماره دستگاه / برنامه	عنوان زیرمجموعه	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	لایحه بودجه سال ۱۳۹۶	درصد تغییر اعتبار نسبت به رقم اعتبار در قانون بودجه سال ۱۳۹۵	درصد تغییر سهم از کل اعتبارات وزارت ارشاد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵
	۶	ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد- کمک	۵۳۰,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰	+ ۱۰/۹	---
	۷	اعتبار متمرکز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی	۲۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	-۳۵/۷	-۱/۱
		جمع کل	۱۰,۴۴۳,۳۹۷	۱۱,۸۰۱,۳۴۸	+۱۳	---

چشمگیرترین تغییر در سهم زیرمجموعه‌های وزارت ارشاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، افزایش ۳۲/۴ درصدی اعتبارات سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و رشد ۲/۶ درصدی سهم این سازمان از کل اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (معادل ۲۰۱ میلیارد و ۳۹۰ میلیون تومان) است. این بدان معناست که سازمان سینمایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، نسبت به سایر زیرمجموعه‌های وزارت ارشاد، با اختلاف قابل توجهی بیشترین رشد اعتبارات را از آن خود کرده است.

به این ترتیب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، پس از بدنه وزارت ارشاد (اعم از ادارات استانی، معاونت هنری و معاونت فرهنگی)- که با ۵۷ درصد، بیشترین سهم از اعتبارات وزارتخانه را در اختیار دارد- سازمان سینمایی به تنهایی سهمی تقریباً برابر (۱۷/۱ درصد) با کل ردیف بودجه حمایت از حوزه کتاب، نشر و مطبوعات (۱۸/۱ درصد، معادل ۲۱۴ میلیارد تومان) در اختیار خواهد داشت و تقریباً به‌طور مشترک با حوزه کتاب، نشر و مطبوعات، رتبه دوم اعتبارات را به‌خود اختصاص می‌دهد.

این درحالی است که در تمامی اسناد و قوانین بودجه سال‌های گذشته، همواره ردیف حمایت از کتاب، نشر و مطبوعات، به سبب اهمیت کیفی بیشتر و وسعت کمی بالاتر حوزه‌های مربوطه، به‌طور طبیعی سهم بیشتری نسبت به سازمان سینمایی داشته است، لذا این جهش ناگهانی رخ داده در نحوه تقسیم‌بندی اعتبارات وزارت ارشاد در میان حوزه‌های مختلف فرهنگی، می‌تواند نمایانگر آن باشد که شاید نزد تنظیم‌کنندگان لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، به‌طور کلی رشد و توسعه تولیدات و صنایع تصویری و اقبال هرچه بیشتر مردم به آن، از اهمیت بیشتری نسبت به رشد صنعت چاپ و نشر و گرایش هر چه بیشتر مردم به فرهنگ مطالعه برخوردار است. بر این مبنای کاهش ۰/۴۷ درصدی سهم اعتبارات مربوط به ردیف کلی «حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات» از کل اعتبارات وزارت ارشاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (۱۸/۶ درصد به ۱۸/۱ درصد) معنادار و قابل تأمل خواهد

بود.^۱

تغییر چشمگیر دیگر در میان اعتبارات تخصیص یافته به زیرمجموعه‌های مختلف وزارت ارشاد، کاهش ۳۵/۷ درصدی «اعتبارات متمرکز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی» (به عدد ۱۸ میلیارد تومان در لایحه بودجه ۱۳۹۶) است، که با توجه به ابهام محتوایی این ردیف، امری درخور تقدیر و قابل ستایش به نظر می‌رسد.

۲. اعتبارات وزارتخانه

اعتبارات اصلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ شامل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که در جدول ۳ نمایی کلی از مجموعه اعتبارات این وزارتخانه به‌عنوان دستگاه اصلی در مقایسه با بودجه سال قبل ارائه شده است:

۱. البته مقایسه‌های صورتی ارقام ردیف حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات حاکی از افزایش ۱۰ درصدی آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ است، اما اگر - به نحوی قیاسی - رشد سایر بخش‌های زیرمجموعه وزارت ارشاد و تغییرات رخ داده در سهم تک تک این بخش‌ها از کل بودجه وزارت ارشاد را در نظر بگیریم، درخواستیم یافت که در واقع امر نه تنها اعتبارات ردیف حمایت از کتاب، نشر و مطبوعات افزایش نیافته، بلکه نسبت به سهم اعتبارات سایر بخش‌ها از کل اعتبارات وزارت ارشاد از لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، ۰/۴۷ درصد هم ریزش داشته است (درحالی که در مقابل آن، سهم سازمان سینمایی از کل اعتبارات وزارت ارشاد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۲/۶ درصد رشد یافته است).

جدول ۳. وضعیت رشد اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و زیرمجموعه‌های آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۵				لایحه بودجه سال ۱۳۹۶				درصد تغییر						
		مجموع	تملك دارایی سرمایه‌ای	اختصاصی	هزینه‌ای	مجموع	تملك دارایی سرمایه‌ای	اختصاصی	هزینه‌ای	مجموع	تملك دارایی سرمایه‌ای	اختصاصی	هزینه‌ای			
۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶,۰۲۱,۸۹۹	۲,۳۳۳,۸۹۹	---	۳,۶۸۸,۰۰۰	۲,۱۸۵,۶۳۷	---	۴,۵۳۶,۰۰۰	۶,۷۲۱,۶۳۷	۲,۱۸۵,۶۳۷	---	۴,۵۳۶,۰۰۰	+ ۱۱/۶	-۶/۳	---	+ ۲۳
۲	مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۶۶,۴۹۸	۳۰۳	۲,۵۰۰	۶۳,۶۹۵	۳۰۲	۲,۵۰۰	۶۹,۰۰۰	۷۱,۸۰۲	۳۰۲	۲,۵۰۰	۶۹,۰۰۰	+ ۸	-۰/۳۳	---	+ ۸/۳
۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات	۱,۹۴۰,۰۰۰	---	---	۱,۹۴۰,۰۰۰	---	---	۲,۱۴۰,۰۰۰	۲,۱۴۰,۰۰۰	---	---	۲,۱۴۰,۰۰۰	+ ۱۰/۳	---	---	+ ۱۰/۳
۴	سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری	۱,۵۲۱,۰۰۰	۲,۰۰۰	---	۱,۵۱۹,۰۰۰	۸۳,۹۰۹	---	۱,۹۳۰,۰۰۰	۲,۰۱۳,۹۰۹	۸۳,۹۰۹	---	۱,۹۳۰,۰۰۰	+ ۳۲/۴	+ ۴۰۹۵	---	+ ۲۷
۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- بنیاد بین‌المللی فرهنگی- هنری امام رضا (ع)	۸۶,۰۰۰	---	---	۸۶,۰۰۰	---	---	۸۶,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	---	---	۸۶,۰۰۰	۰/۰	---	---	۰/۰
۶	ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد- کمک	۵۳۰,۰۰۰	---	---	۵۳۰,۰۰۰	---	---	۵۳۰,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰	---	---	۵۸۸,۰۰۰	+ ۱۰/۹	---	---	+ ۱۰/۹
۷	اعتبار متمرکز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی	۲۸۰,۰۰۰	---	---	۲۸۰,۰۰۰	---	---	۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	---	---	۱۸۰,۰۰۰	- ۳۵/۷	---	---	- ۳۵/۷
	مجموع اعتبارات وزارتخانه	۱۰,۴۴۵,۳۹۷	۲,۳۳۶,۲۰۲	۲,۵۰۰	۸,۱۰۶,۶۹۵	۲,۲۶۹,۸۴۸	۲,۵۰۰	۹,۵۲۹,۰۰۰	۱۱,۸۰۱,۳۴۸	۲,۲۶۹,۸۴۸	۲,۵۰۰	۹,۵۲۹,۰۰۰	+ ۱۳	- ۲/۸	۰/۰	+ ۱۷/۵

۲-۱. مجموع اعتبارات

همان‌طور که در جدول ۳ آمده، مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و زیرمجموعه‌های آن در لایحه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۱۳ درصدی را نشان می‌دهد. در عین حال باید توجه داشت که سهم وزارت ارشاد از کل منابع عمومی و اختصاصی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، هیچ تغییری نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نداشته و همچنان تنها ۰/۳۱ درصد سهم از کل منابع بودجه را به خود اختصاص داده است که - در مقایسه با حجم گسترده مأموریت‌ها و تکالیف این حوزه در سراسر کشور - کافی به نظر نمی‌رسد.

۲-۲. اعتبارات هزینه‌ای (عمومی و اختصاصی)

در لایحه سال ۱۳۹۶ اعتبارات هزینه‌ای وزارتخانه رشد داشته است و سهم اعتبارات هزینه‌ای از کل اعتبارات وزارتخانه، با رشدی ۴ درصدی به ۸۱ درصد کل بودجه وزارتخانه رسیده است. در این میان، چنان که در جدول ۴ آمده است، ۳/۵ درصد از کل اعتبارات هزینه‌ای وزارت ارشاد (معادل ۳۳ میلیارد و ۲۴۲ میلیون تومان) مربوط به «حقوق و مزایای مستمر» است که تغییر چندانی نسبت به سال گذشته را نشان نمی‌دهد. مابقی اعتبارات هزینه‌ای (۹۶/۵ درصد) به ستون «سایر» اختصاص دارد.

جدول ۴. نسبت «حقوق و مزایای مستمر» به «سایر مصارف هزینه‌ای اعتبارات» در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵

برآورد ۱۳۹۶		مصوب ۱۳۹۵		
درصد از کل	مبالغ	درصد از کل	مبالغ	
۳/۵	۳۳۲،۴۲۴	۳/۴	۲۷۳،۲۸۰	حقوق و مزایای مستمر
۹۶/۵	۹،۱۹۶،۵۷۶	۹۶/۶	۷،۸۳۳،۴۱۵	سایر
۱۰۰	۹،۵۲۹،۰۰۰	۱۰۰	۸،۱۰۶،۶۹۵	جمع

۲-۳. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رویکرد دولت در اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در حوزه وزارت فرهنگ و ارشاد، انقباضی است و در مقایسه با اعتبارات هزینه‌ای ریزش قابل توجهی دارد. به‌طوری که ۲/۸ درصد کاهش اعتبار نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ داشته و تنها سهمی ۱۹ درصدی از کل اعتبارات وزارت ارشاد در لایحه سال ۱۳۹۶ را به خود اختصاص داده است. چنان‌که در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ آمده است، اعتبارات عمرانی مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در وزارت ارشاد در ذیل پنج برنامه تدوین شده که به شرح زیر است:

۱. برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی؛

این برنامه دارای اعتباری بالغ بر ۱۷ میلیارد و ۸۹۰ میلیون تومان می‌باشد، که نسبت به اعتبار آن در قانون بودجه سال گذشته ۱۳/۹ درصد افزایش داشته است. مطابق با توضیحات پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، قرار است ۹/۵ میلیارد تومان از این مبلغ به تداوم فرآیند «احداث شهرک سینمایی در هشتگرد» که از سال ۱۳۸۷ آغاز شده است تخصیص یافته و ۸/۲ میلیارد تومان از آن نیز به کمک‌های فنی و اعتباری برای احداث پردیس‌های سینمایی تخصیص یابد.

۲. برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات؛

این برنامه دارای اعتباری بالغ بر ۲۰۲ میلیارد و ۳۷۳ میلیون تومان می‌باشد. در ذیل این برنامه ۳۹ پروژه و طرح در نظر گرفته شده و اعتبار آن نسبت به سال گذشته، ۶/۳ درصد کاهش داشته است.

۳. برنامه پژوهش‌های کاربردی (حوزه ستادی وزارت ارشاد)؛

برنامه مذکور دارای اعتباری معادل ۱۹۰ میلیون تومان است، که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۵ درصد کاهش داشته است.

۴. برنامه پژوهش‌های کاربردی (مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات)؛

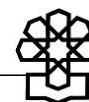
برنامه مذکور دارای اعتباری معادل ۳۰/۲ میلیون تومان است که نسبت به سال گذشته ۰/۳ درصد کاهش داشته است.

۵. برنامه توسعه دولت الکترونیک؛

برای این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، اعتبار عمرانی معادل ۶/۵ میلیارد تومان در نظر گرفته شده که نسبت به قانون سال ۱۳۹۵، ۷/۱ درصد ریزش داشته است.

۴-۲. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

علاوه بر اعتباراتی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ ذیل دستگاه‌های هفت‌گانه زیرمجموعه وزارت ارشاد تخصیص یافته است، در ردیف‌های متفرقه لایحه نیز، اعتبارات جداگانه و محدودی برای برخی فعالیت‌های مرتبط به حوزه مسئولیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تخصیص یافته است که شرح ارقام، ردیف‌ها و تغییرات آن (در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵) در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. اعتبارات پیش‌بینی شده برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ردیف‌های

متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

محل تعیین اعتبار	عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	درصد تغییر
جدول شماره (۹) ردیف ۳۳ شماره طبقه‌بندی ۵۵۰۰۰۰	اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی	۵۰۰	۴,۰۰۰	+۸۰۰
جدول شماره (۹) ردیف ۶۹ شماره طبقه‌بندی ۵۵۰۰۰۰	بیمه هنرمندان (فعالان قرآنی، مداحان و سایر هنرمندان)	۱۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	-۲۰
جدول شماره (۹) ردیف ۷۳ شماره طبقه‌بندی ۵۵۰۰۰۰	تکریم هنرمندان پیشکسوت	۱۰۰,۰۰۰	۷۷,۰۰۰	-۳۳
جدول شماره (۱۴) ردیف ۲ شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۰۰	موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری (مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات)	۱۰,۱۵۰	۳۰,۰۰۰	+۲۹۴
جدول شماره (۱۷) مربوط به ردیف ۳ شماره طبقه‌بندی ۵۴۰۰۰۰	کمک به تولید فیلم فاخر دینی	۵۷,۷۵۰	-	-۱۰۰
جدول شماره (۱۷) مربوط به ردیف ۳ شماره طبقه‌بندی ۵۴۰۰۰۰	کمک به بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای	۴۸,۵۱۰	۳۵,۰۰۰	-۲۷/۸
جدول شماره (۱۷) مربوط به ردیف ۲۳ شماره طبقه‌بندی ۵۴۰۰۰۰	جشنواره عمار	۲۲,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۰/۰
مجموع اعتبار				
		۳۳۸,۹۱۰	۲۴۸,۰۰۰	-۲۶/۸۲

نکته قابل توجه در رابطه با ردیف‌های جدول ۵، حذف کامل اعتبارات مربوط به ردیف کمک به تولید فیلم فاخر دینی است، که ظاهراً به سبب ادغام و تجمیع اعتبارات آن در ردیف بودجه مشابه سازمان سینمایی با عنوان «حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز» (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۹) صورت گرفته است. به این ترتیب، ردیف اعتبارات برنامه حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز (سازمان سینمایی)، افزایشی ۱۵۰ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ را تجربه کرده است (از ۱۴ به ۳۵ میلیارد تومان).

در مجموع چنان‌که ملاحظه می‌شود، در اعتبارات ردیف‌های متفرقه وزارت ارشاد نیز کاهش چشمگیری رخ داده است؛ حتی با فرض عدم محاسبه تغییرات مربوط به ردیف تولید فیلم فاخر دینی نیز، حداقل ۱۰ درصد کاهش اعتبار نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در بخش ردیف‌های متفرقه وزارت ارشاد اعمال شده است.

۳. درآمدها

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، درآمدی معادل ۶ میلیارد و ۹۱۵ میلیون پیش‌بینی شده، که ۳/۳۶ درصد رشد نسبت به سال گذشته نشان می‌دهد:

جدول ۶. درآمدهای پیش‌بینی شده برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و تغییرات آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶					قانون سال ۱۳۹۵					مجموع اعتبار
	در کل	استانی	ملی	درآمد اختصاصی	درآمد عمومی	در کل	استانی	ملی	درآمد اختصاصی	درآمد عمومی	
+۳/۳۶	۶۹,۱۵۰	۱۷,۱۵۰	۵۲,۰۰۰	۲,۵۰۰	۶۶,۶۵۰	۶۶,۹۰۰	۱۷,۷۰۰	۴۹,۲۰۰	۲,۵۰۰	۶۴,۴۰۰	

بر این اساس، بیشتر درآمدهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ملی (۷۵ درصد) و عمومی (۹۶ درصد) بوده و بیشترین رشد درآمدی مربوط به درآمدهای ملی (۵/۶ درصد) و استانی (۳/۱ درصد) می‌باشد. همچنین، بررسی پیوست شماره ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، نشان می‌دهد که درآمدهای پیش‌بینی شده برای وزارت فرهنگ و ارشاد، قرار است از ۷ منبع که در جدول ۷ آمده است، تأمین شود.

جدول ۷. منابع درآمدی پیش‌بینی شده برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و تغییرات آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵

درصد تغییر نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵	لایحه بودجه سال ۱۳۹۶	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	منبع درآمدی	ردیف
۰	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۱
-۵۰	۵۵۰	۱,۱۰۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۲
-۲۸/۵	۲,۵۰۰	۳,۵۰۰	درآمد حاصل از خدمات ثبتی	۳
+۳۱۶/۶	۵,۰۰۰	۱,۲۰۰	درآمد حاصل از ورودی موزه‌ها و محوطه‌های تاریخی و سایر منافع حاصله	۴
۰	۶۰۰	۶۰۰	درآمد حاصل از جرائم قاچاق اموال و خسارات فرهنگی	۵
۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها (مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات)	۶
۰	۴۲,۰۰۰	۴۲,۰۰۰	درآمد حاصل از فروش تمام‌نگاشت (هولوگرام) حامل‌های دیجیتال	۷
+۳/۳۶	۶۹,۱۵۰	۶۶,۹۰۰	جمع کل	

چنان‌که ملاحظه می‌شود، اغلب منابع درآمدی وزارت ارشاد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تغییر خاصی نداشته و به‌غیر از درآمد حاصل از ورودی موزه‌ها و محوطه‌های تاریخی - که افزایش ناگهانی و قابل تأمل ۳۱۶ درصدی داشته است - اعتبارات حاصل از سایر منابع درآمدی افزایش نیافته است. به‌نظر می‌رسد که دست‌نخورده اعتبارات حاصل از این منابع درآمدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، بیشتر در راستای ترغیب فعالان فرهنگی و هنری به بهره‌مندی از امکانات و خدمات فرهنگی و هنری دولتی و تسهیل و رونق‌بخشی هرچه بیشتر فعالیت‌های فرهنگی و هنری در سراسر کشور بوده است.

۴. اعتبارات وزارتخانه براساس برنامه‌ها

ردیف‌های برنامه‌ای وزارت ارشاد در پیوست شماره ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حاکی از آن است که اعتبارات مجموعه وزارت ارشاد در میان ۳۲ برنامه مختلف توزیع شده است. از این میان، چهار عنوان از برنامه‌ها شامل «برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری»، «برنامه تنظیم و اجرای طرح‌های آماری»، «برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی عبادی [حج و زیارت]» و «برنامه توسعه دولت الکترونیک [سازمان سینمایی]» جدید بوده و در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ جایی در میان برنامه‌های وزارت ارشاد نداشتند.

همچنین، پنج عنوان از برنامه‌های ذکر شده در جدول ۸ برنامه‌های وزارت ارشاد شامل «برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی»، «برنامه حمایت از ارتقای مطبوعات»، «برنامه توسعه دولت الکترونیک»، «برنامه پژوهش‌های کاربردی» و «برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دین استان‌ها» دو بار آمده است، که هر کدام از موردها، متعلق به فعالیت‌های خاص (و بعضاً مشابه) دستگاه‌های مختلف وزارت ارشاد است، که لزوماً ارتباط محتوایی چندانی با یکدیگر ندارند.

اما در میان برنامه‌های مختلف ذیل وزارت ارشاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، بیشترین سهم از اعتبارات وزارتخانه، به‌ترتیب مربوط به «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» و «برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی» بوده است که به‌ترتیب ۱۷/۱ درصد (۲۰۲/۳ میلیارد تومان) و ۱۴/۸ درصد (۱۷۵/۵ میلیارد تومان) اعتبارات وزارتخانه را به‌خود اختصاص داده‌اند.

پیوست چهارم لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که فعالیت‌های وزارت ارشاد در این لایحه قرار است در قالب ۳۲ برنامه گوناگون اجرا گردیده و حجم اعتبارات تخصیص یافته به هر یک از برنامه‌ها و تغییرات برنامه‌ها نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. وضعیت اعتبارات برنامه‌های ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۵

شماره طبقه‌بندی	عنوان برنامه	اعتبارات در قانون بودجه ۱۳۹۵ (میلیون ریال)			اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)			درصد تغییر اعتبار در لایحه ۱۳۹۶ به قانون ۱۳۹۵
		هزینه‌ای	دارایی‌های تملک	جمع	هزینه‌ای	دارایی‌های تملک	جمع	
۱۷۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه حمایت و راهبری فعالیت‌های تبلیغ و ترویج قرآن کریم	۱۶۰,۰۰۰	-	۱۶۰,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰	-	۲۱۵,۰۰۰	+۳۴/۳
۱۷۰۱۰۲۹۰۰۰	برنامه گسترش فعالیت‌های فرهنگی در مساجد	۵۷۰,۰۰۰	-	۵۷۰,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰	-	۵۸۸,۰۰۰	+۳/۱۵
۱۷۰۳۰۳۰۰۰	برنامه ارتقای دانش و فناوری‌های نوین صنعت سینمای کشور	۳۰۰,۰۰۰	-	۳۰۰,۰۰۰	۳۱۰,۰۰۰	-	۳۱۰,۰۰۰	+۳/۳
۱۷۰۳۰۴۰۰۰	برنامه افزایش ظرفیت صنعت چاپ کشور	۲۶,۵۰۰	-	۲۶,۵۰۰	۵۰,۰۰۰	-	۵۰,۰۰۰	+۸۸/۶
۱۷۰۳۰۷۰۰۰	برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی	۲۱۷,۰۰۰	-	۲۱۷,۰۰۰	۳۰۰,۳۳۵	-	۳۰۰,۳۳۵	+۳۸/۴
۱۷۰۳۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی (مجموع دو ردیف جداگانه ستادی وزارت ارشاد و سازمان سینمایی)	۱,۲۹۶,۰۰۰	۲,۰۰۰	۱,۲۹۸,۰۰۰	۱,۵۷۷,۰۰۰	۱,۷۸,۹۰۹	۱,۷۵۵,۹۰۹	+۸۸۴۵/۴
۱۷۰۳۰۱۵۰۰۰	برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی	۱,۰۷۰,۰۰۰	-	۱,۰۷۰,۰۰۰	۱,۰۹۰,۰۰۰	-	۱,۰۹۰,۰۰۰	+۱/۸۶
۱۷۰۳۰۱۸۰۰۰	برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی- ایرانی	۵۰,۰۰۰	-	۵۰,۰۰۰	۶۴,۰۰۰	-	۶۴,۰۰۰	+۲۸
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها (ادارات استانی و شهرستانی ارشاد)	۳۱۴,۰۰۰	-	۳۱۴,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	-	۴۱۰,۰۰۰	+۳۰/۵
۱۷۰۳۰۲۳۰۰۰	برنامه حمایت و بزرگداشت شخصیت‌های فرهنگی و دینی	۳۶,۰۰۰	-	۳۶,۰۰۰	۴۶,۰۰۰	-	۴۶,۰۰۰	+۲۷/۷
۱۷۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی	۳۴۰,۰۰۰	-	۳۴۰,۰۰۰	۴۳۸,۰۰۰	-	۴۳۸,۰۰۰	+۲۸/۸
۱۷۰۳۰۲۷۰۰۰	برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	۲۵۷,۰۰۰	-	۲۵۷,۰۰۰	۳۱۷,۰۰۰	-	۳۱۷,۰۰۰	+۲۳/۳
۱۷۰۳۰۲۸۰۰۰	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۵۵۶,۰۰۰	-	۵۵۶,۰۰۰	۶۴۵,۰۰۰	-	۶۴۵,۰۰۰	+۱۶
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه ساماندهی امور جوانان	۱۱,۰۰۰	-	۱۱,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	-	۱۵,۰۰۰	+۳۶/۳
۱۷۰۳۰۳۷۰۰۰	برنامه ارتقای فرهنگ عمومی	۷۲,۰۰۰	-	۷۲,۰۰۰	۱۱۳,۰۰۰	-	۱۱۳,۰۰۰	+۵۶/۹
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۲,۱۶۱,۸۹۹	-	۲,۱۶۱,۸۹۹	۲,۰۲۳,۷۳۷	-	۲,۰۲۳,۷۳۷	-۶/۳
۱۷۰۵۰۱۵۰۰۰	برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات (فعالیت‌های معاونت مطبوعاتی)	۳۵۸,۰۰۰	-	۳۵۸,۰۰۰	۳۰۴,۱۴۵	-	۳۰۴,۱۴۵	-۱۵

درصد تغییر اعتبار در لایحه ۱۳۹۶ به قانون ۱۳۹۵			اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)			اعتبارات در قانون بودجه ۱۳۹۵ (میلیون ریال)			عنوان برنامه	شماره طبقه‌بندی
جمع	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه‌ای		
+۱۹/۷	-	+۱۹/۷	۱,۰۵۰,۰۰۰	-	۱,۰۵۰,۰۰۰	۸۷۷,۰۰۰	-	۸۷۷,۰۰۰	برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات (بارانه مستقیم مطبوعات)	۱۷۰۵۰۱۵۰۰۰
+۳۴/۵	-	+۳۴/۵	۳۲۷,۰۰۰	-	۳۲۷,۰۰۰	۲۴۳,۰۰۰	-	۲۴۳,۰۰۰	برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال	۱۷۰۵۰۱۶۰۰۰
-۰/۱۳	-۵	۰	۷۳,۹۰۰	۱,۹۰۰	۷۲,۰۰۰	۷۴,۰۰۰	۲,۰۰۰	۷۲,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی (حوزه ستادی وزارت ارشاد)	۱۷۰۵۰۱۸۰۰۰
+۵۰	-	+۵۰	۳۰,۰۰۰	-	۳۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	-	۲۰,۰۰۰	برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع‌رسانی	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰
+۳/۳	-۷/۱	+۱۷/۶	۱۲۵,۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۱۲۱,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۵۱,۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک (حوزه ستادی وزارت ارشاد)	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰
+۱۵۱/۸	-	+۱۵۱/۸	۳۴,۰۰۰	-	۳۴,۰۰۰	۱۳,۵۰۰	-	۱۳,۵۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی‌وحرفه‌ای	۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰
۰	-	۰	۴۱,۰۰۰	-	۴۱,۰۰۰	۴۱,۰۰۰	-	۴۱,۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی کوتاه‌مدت	۱۸۰۲۰۰۶۰۰۰
+۷/۵	-۰/۳	+۸	۷۱,۵۰۰	۳۰۲	۷۱,۵۰۰	۶۶,۴۹۸	۳۰۳	۶۶,۱۹۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی (مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات)	۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰
+۲۰/۱	-	+۲۰/۱	۹۷۳,۰۰۰	-	۹۷۳,۰۰۰	۸۱۰,۰۰۰	-	۸۱۰,۰۰۰	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه‌نگاران بابت درمان و مسکن از جمله هنرمندان هنرهای سنتی	۱۹۰۲۰۱۸۰۰۰
۰	-	۰	۸۶,۰۰۰	-	۸۶,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	-	۸۶,۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دین‌استان‌ها (فرهنگ رضوی - بنیاد امام رضا)	۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰
+۲۱/۷	-	+۲۱/۷	۲۸,۰۰۰	-	۲۸,۰۰۰	۲۳,۰۰۰	-	۲۳,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی (سازمان سینمایی)	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰
+۱۰۰	-	+۱۰۰	۱۵,۵۲۰	-	۱۵,۵۲۰	-	-	-	برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری	۱۷۰۳۰۴۰۰۰۰
+۱۰۰	-	+۱۰۰	۴۰,۰۰۰	-	۴۰,۰۰۰	-	-	-	برنامه تنظیم و اجرای طرح‌های آماری	۱۰۰۲۰۲۵۰۰۰
+۱۰۰	-	+۱۰۰	۲۶,۰۰۰	-	۲۶,۰۰۰	-	-	-	حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی عبادی (حج و زیارت)	۱۷۰۱۰۱۸۰۰۰
+۱۰۰	-	+۱۰۰	۱۵,۰۰۰	-	۱۵,۰۰۰	-	-	-	برنامه توسعه دولت الکترونیک (سازمان سینمایی)	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰

۵. مروری بر تغییرات قابل توجه در برنامه‌ها و اعتبارات برنامه‌های وزارت ارشاد

۱. هرچند اضافه شدن ردیف بودجه جدید با عنوان «حمایت از مالکیت فکری آثار هنری» با رقم تخصیصی ۱/۵ میلیارد تومان - به‌منظور ساماندهی چالش حق مالکیت آثار هنری به‌عنوان یکی از مهمترین معضلات پیش روی اکثر حوزه‌های مسئولیت وزارت ارشاد (نظیر موسیقی، سینمای خانگی، بازی‌های رایانه‌ای و...) - امری درخور تقدیر بوده است، اما به‌نظر می‌رسد که اغلب زیر ردیف‌های ذکر شده ذیل ردیف بودجه برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری (بجز زیر ردیف حمایت از آموزش‌های تخصص حق مؤلف)، فاقد خصایل عملیاتی و ملموس بوده و عمدتاً تمهیدات کلی و مقدماتی مربوط به موضوع حقوق مالکیت فکری (نظیر فعالیت‌های مطالعاتی و علمی) را دربر گرفته است. این درحالی است که در سال‌های گذشته مطالعات، تحقیقات و کنفرانس‌های علمی کلان و پرشماری پیرامون مسئله حق مالکیت فکری در داخل کشور صورت گرفته و اکنون زمان چاره‌اندیشی عملیاتی پیرامون چالش فراگیر حقوق مالکیت فکری آثار هنری فرا رسیده است.
۲. تنها زیر ردیف قید شده ذیل ردیف برنامه «حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی عبادی» با رقم تخصیصی ۲/۶ میلیارد تومان، حاکی از آن است که مهم‌ترین علت تخصیص این ردیف، جبران نوسانات درآمدی حوزه حج و زیارت بوده است. در این میان، این مسئله شایسته ملاحظه و بررسی (از مسئولین سازمان حج و زیارت) است، که در یک سال گذشته چه چالشی در مبادلات ارزی این سازمان پیش آمده است، که - برای نخستین بار در چند سال گذشته - دولت را ناگزیر در تخصیص بودجه اضافه بر سازمان به‌منظور جبران نوسانات ارزی حوزه حج و زیارت ساخته است.
۳. زیر ردیف‌های ذکر شده ذیل برنامه جدید در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، با عنوان «برنامه توسعه دولت الکترونیک [در سازمان سینمایی]» با رقم تخصیصی ۱/۵ میلیارد تومان، حاکی از آن است که این ردیف جدید قرار است فرآیند صدور مجوز فعالیت‌های تجاری و تولیدی در حوزه سینما را تسهیل بخشد.
۴. زیر ردیف‌های ذیل ذکر شده ذیل ردیف بودجه جدید با عنوان «تنظیم و اجرای طرح‌های آماری» با رقم تخصیصی ۴ میلیارد تومان، کلی و مبهم بوده و با توجه به جدید بودن این برنامه، مشخص نیست که اجرای این طرح‌های آماری قرار است چه حاصل و خروجی مثبتی در فعالیت‌های وزارت ارشاد پدید آورد.
۵. در میان ردیف‌های مختلف مربوط به اعتبارات حوزه سینما، «برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی [مجموع دو ردیف جداگانه ستادی وزارت ارشاد و سازمان سینمایی]» با تخصیص ۱۷۵/۵ میلیارد تومان اعتبار، رشدی ۳۵/۲ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ را تجربه کرده و سهم ۸۷/۱ درصدی از

کل بودجه حوزه سینما را به خود اختصاص داده است.^۱

۶. نکته قابل توجه در رابطه با اعتبارات برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی، رشد ۸۸۵۴ درصدی سهم «اعتبارات سرمایه‌ای» آن (تا سقف ۱۷/۸ میلیارد تومان) است، که با توجه به ضرورت و اهمیت به‌روزرسانی و تجهیز ادوات سخت‌افزاری و ساختارهای فنی در حوزه سینما، اتفاقی مثبت ارزیابی می‌شود. البته در عین حال، عدم اشاره به زیر ردیف‌ها و نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات سرمایه‌ای در برنامه گسترش سینمای ملی، طبعاً این سؤال را به وجود می‌آورد که این ردیف بودجه حیاتی، قرار است دقیقاً در قالب چه برنامه‌ها و تمهیداتی مصرف شود.

۷. یکی از مهمترین نقاط ابهام در ردیف‌های بودجه مربوط به سازمان سینمایی، آن است که هیچ‌گونه توضیحی در مورد نحوه تفکیک و سهمیه‌بندی اعتبارات دستگاه‌های سینمایی زیرمجموعه سازمان سینمایی (شامل بنیاد سینمایی فارابی، مرکز سینمای مستند و تجربی، مؤسسه رسانه‌های تصویری و مدرسه عالی سینما) نشده است. در واقع، شفاف نیست که بودجه این دستگاه‌های مهم - که بعضاً گردش مالی قابل توجهی نیز دارند - از محل کدام بخش از اعتبارات سازمان سینمایی تخصیص خواهد یافت و قرار است در راستای چه فعالیت‌ها و برنامه‌هایی مصرف شود.

۸. علیرغم آنکه در زیر ردیف‌های جدید برنامه گسترش سینمای ملی، دو برنامه مردم‌گرا و مخاطب‌محور ارزشمند به چشم می‌خورد، اما به نظر می‌رسد که کماکان نوعی رویکرد نخبه‌گرا در نحوه تقسیم‌بندی اعتبارات مربوط به برنامه گسترش سینمای ملی غالب بوده است، زیرا آن دسته از فعالیت‌ها و اقداماتی که به ترقی و پیشرفت افراد صاحب‌نام سینمای ایران یاری بیشتری می‌رساند (نظیر حمایت از برگزاری جشنواره فجر و سایر جشنواره‌های بین‌المللی، حمایت از حضور در جشنواره‌ها و مجامع بین‌المللی، حمایت از سینمای هنر و تجربه، کمک به مؤسسات و تشکل‌های صنفی سینمایی [مثل خانه سینما])، سهم کمی و کیفی بیشتری نسبت به برنامه‌ها و فعالیت‌های مردم‌گرا و مخاطب‌محور در حوزه سینمای ملی (نظیر بازاریابی و اکران فیلم‌های سینمایی در منطقه و جهان، حمایت از پروژه سینمای سیار به‌منظور اکران انواع فیلم در مناطق فاقد سالن نمایش، کمک به ارتقای وضعیت نمایش فیلم در سالن‌های نمایش فیلم و صیانت از آثار سینمایی و سمعی و بصری به منظور جلوگیری از تکثیر غیرمجاز محصولات، کمک به خرید حق رایت انواع فیلم در شبکه نمایش خانگی) داشته است. به‌طوری‌که فعالیت‌های نخبه‌گرایانه مذکور، در مجموع ۳۱/۳ درصد (معادل ۴۹/۵ میلیارد تومان) از سهم اعتبارات هزینه‌ای برنامه گسترش سینمای ملی را از آن خود کرده و در مقابل، فعالیت‌های مخاطب‌محور تنها ۱۹/۹ درصد (معادل ۳۱/۵ میلیارد تومان) از سهم اعتبارات هزینه‌ای برنامه گسترش سینمای ملی را به خود اختصاص داده است.

۱. لازم به یادآوری است که ۱۶۶ میلیارد تومان (۹۴/۵ درصد) از این رقم، در ردیف اعتبارات داخلی سازمان سینمایی لحاظ شده و ۹/۵ میلیارد تومان آن (۵/۵ درصد) نیز، در ردیف اعتبارات حوزه ستادی وزارت ارشاد محاسبه شده است.

بنابراین که موضوعی حیاتی نظیر مسئله حقوق مادی- معنوی محصولات سمعی و بصری، تنها ۱ میلیارد از سهم اعتبارات هزینه‌ای برنامه حمایت از سینمای ملی را به خود اختصاص داده و در عوض، ردیف حمایت از تشکل‌های سینمایی، به تنهایی ۲۵ میلیارد تومان از سهم اعتبارات هزینه‌ای برنامه حمایت از سینمای ملی را از آن خود کرده است.

این سوگیری ملموس در نحوه تقسیم‌بندی اعتبارات فعالیت‌های نخبه‌گرایانه و مخاطب‌محور حوزه سینما در حالی است که فعالیت‌ها و اقدامات مخاطب‌محور به دلیل آنکه به گستره وسیع‌تری از بدنه جامعه سینمایی کشور و عموم علاقمندان به سینما معطوف است، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. لذا در صورت غفلت و کم‌توجهی، رکود اقبال عمومی و کساد ساختار و چرخه اقتصادی سینمای ایران را در پی خواهد داشت. علاوه بر این، از آنجایی که فقدان سالن سینما و امکانات پخش در بسیاری از مناطق و شهرستان‌های محروم کشور در شرایط کنونی، موجب گرایش مضاعف و روزافزون مردم به شبکه‌های ماهواره‌ای شده است، لذا توسعه و تکوین سیاست‌ها و راهبردهای عمومی در حوزه سینما در دوران فعلی از ضرورت بیشتری برخوردار است.

بدیهی است که این توضیحات و ملاحظات به معنای رد اهمیت توجه به خواص و چهره‌های سینمایی کشور نیست، اما از آنجایی که این شخصیت‌ها و چهره‌های صاحب‌نام و شناخته شده تنها در سایه اقبال و اتکای عموم مردم، رشد و پیشرفت خواهند داشت، لذا غفلت از مجاری مردمی و اکران‌محور مؤثر بر رونق صنعت سینما در افق بلندمدت به جایگاه خواص سینمایی کشور نیز لطمه می‌زند.

۹. یکی از مهمترین تغییرات برنامه گسترش و حمایت سینمای ملی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، افزایش ۱۵۰ درصدی اعتبارات زیر ردیف «حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز» (۱۴ به ۳۵ میلیارد تومان) است. البته چنان‌که پیش از این اشاره کردیم، به نظر می‌رسد که بخشی از این افزایش ناگهانی ناشی از کاهش ۱۰۰ درصدی (حذف کامل) ردیف بودجه «کمک به تولید فیلم فاخر دینی» (معادل ۵/۷ میلیارد تومان) از اعتبارات ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و تجمیع آن در زیر ردیف متعلق به سازمان سینمایی باشد. حاصل این جابجایی ردیف‌ها آن بوده است که کل اعتبارات مرتبط به این موضوع، ذیل اختیارات سازمان سینمایی قرار گرفته و حیطه موضوعی آن نیز از محدوده تولیدات فاخر دینی خارج شده است. در این میان، قضاوت نهایی- بدون نیت‌خوانی- پیرامون درستی یا نادرستی این تغییر ناگهانی، به نحوه هزینه‌کرد و خروجی اعتبارات تخصیص یافته به این ردیف، در قوانین بودجه سال‌های گذشته بستگی دارد.

۱۰. افزایش ۲۸/۸ درصدی ردیف بودجه «برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی» (تا سقف ۴۳/۸ میلیارد تومان) نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و همچنین افزایش ۷۳/۹ درصدی آن در قانون بودجه ۱۳۹۵ (نسبت به سال قبل آن)، با توجه به اهمیت موضوع موسیقی در حوزه فرهنگ در روزگار کنونی، امری نامعقول به نظر نمی‌رسد، اما در عین حال باید توجه داشت که این رشد ناکافی اما قابل توجه، به

درستی مصرف شده و آثار و اهداف متناسب و مورد انتظار را به دنبال داشته است یا که خیر. بررسی زیر ردیف‌های برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی نشان‌دهنده آن است که برون‌داد اغلب زیرردیف‌های هزینه‌بر این برنامه (نظیر ایجاد آرشیو ملی موسیقی ایران، کمک به بنیاد فرهنگی-هنری رودکی، کمک به شرکت در جشنواره‌های موسیقی داخل و خارج کشور، حمایت از ارکسترهای ملی و سمفونیک، حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای) - که بیش از ۷۷ درصد از بودجه برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی را به خود اختصاص داده است- عملاً بیشتر معطوف به فعالیت‌ها و رویدادهای موسیقایی واقع در شهر تهران با رویکردی تمرکزگرا و حمایت‌محور بوده است. این بدان معناست که:

اولاً عموم مردم ساکن سایر شهرستان‌ها و یا نخبگان علاقمند به موسیقی در سایر شهرها، بهره‌اندکی از این قبیل فعالیت‌ها و اقدامات روی داده در پایتخت عایدشان گردیده و صرفاً شنونده اخبار برگزاری این قبیل رویدادها خواهند بود.

ثانیاً وزارت ارشاد سهم چندانی در تولید انواع پرمصرف موسیقی کشور- که سهم بالایی در تحولات فرهنگ عمومی جامعه دارد- نداشته و بیشتر بر حفظ و تداوم انواع خاص موسیقی مانند موسیقی نواحی و ارکسترال متمرکز است. در میان همه این برنامه‌های مرکز‌گرایانه، تنها برنامه‌ای که می‌تواند تا حدودی جنبه عمومی، فراگیر و کشوری داشته باشد، برنامه حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای (شماره ۱۷۰۳۰۲۵۰۴) است، که ۲۶/۶ درصد کاهش اعتبار (معادل ۵/۸ میلیارد تومان) نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ داشته است. در عوض، سازمانی چون «بنیاد رودکی» که گستره فعالیت‌های آن عمدتاً منحصر به شهر تهران است و ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های متعددی (چون مجموعه تالار وحدت و برج آزادی) برای درآمدزایی و خوداتکایی مالی در اختیار دارد، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، ۳۳/۳ درصد افزایش اعتبار نسبت به سال گذشته داشته است (شماره ۱۷۰۳۰۲۵۰۹).

۱۱. در مجموع، بررسی دقیق و کامل زیر ردیف‌های طرح شده ذیل ردیف بودجه برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی و برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی نشان می‌دهد که همچنان نوعی کلی‌گویی و ابهام در نحوه تعریف و تعیین گستره و مصادیق (محتوایی و کیفی) برخی برنامه‌های طرح شده وجود دارد، به طوری که حداقل در ۶ مورد از زیر ردیف‌های برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی، شامل حمایت از اطلاع‌رسانی و تکثیر فیلم‌های سینمایی در شبکه نمایش خانگی (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۳)، حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند تولید شده با فناوری‌های پیشرفته روز (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۹)، حمایت از حضور انواع فیلم در جشنواره‌ها و مجامع بین‌المللی (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۱)، حمایت از نگارش فیلم‌نامه، تولید و ساخت انواع فیلم (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۳)، حمایت از تولید فیلم‌های مشترک با دیگر کشورها (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۰) و کمک به مؤسسات و تشکل‌های سینمایی و موزه سینما (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۸) - که در مجموع ۶۴ درصد سهم اعتبارات هزینه‌ای برنامه گسترش سینمای ملی، معادل ۱۰۱ میلیارد تومان را

دربار می‌گیرد- و همچنین دو زیرردیف اصلی برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی، شامل حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای (۱۷۰۳۰۲۵۰۴) و حمایت از برگزاری جشنواره‌های موسیقی (۱۷۰۳۰۲۵۰۳) - که در مجموع ۴۶/۸ درصد سهم اعتبارات برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی معادل ۲۰/۵ میلیارد تومان را پوشش می‌دهد- هیچ معیار یا استاندارد کیفی و محتوایی نسبی در رابطه با نوع فیلم‌ها (یا شکل‌های سینمایی) و نوع موسیقی‌های مستحق دریافت کمک‌های سازمان سینمایی و معاونت هنری وزارت ارشاد تعیین نشده است.

۱۲. کاهش و تعدیل غیرمنطقی ردیف بودجه حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات (که در توضیحات بخش نگاه کلی از نظر گذشت)، درحالی است که تقریباً نیمی از کل اعتبارات مربوط به حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات (۱۰۵ میلیارد تومان از ۲۱۴ میلیارد تومان)، به تنهایی به «برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات (یارانه مطبوعات)» تخصیص یافته است و رشد ۱۹/۷ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ داشته است. در مقابل، ردیف بودجه «برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی»، تنها ۱/۸ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است (تا سقف ۱۰۹ میلیارد تومان) - لازم به توضیح است که ردیف بودجه مربوط به یارانه مطبوعات در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نیز ۴۰/۳ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۴ داشته است- این بدان معناست که نزد تدوین‌کنندگان لایحه بودجه، حمایت مالی مستقیم از حوزه مطبوعات، ارزش و اهمیتی تقریباً برابر با حمایت از حوزه بحران‌زده و کلیدی نشر و کتاب داشته است. این روند افزایشی بی‌سابقه و غیرمتوازن در اعتبارات مربوط به یارانه مستقیم مطبوعات درحالی است که در زیر ردیف‌های مربوط به برنامه حمایت مطبوعات (یارانه مستقیم مطبوعات) نیز، هیچ اشاره مشخصی در مورد شروط کیفی تعلق یارانه به مطبوعات، نظیر قالب و گونه مطبوعات مورد نظر (روزنامه یا مجله)، ساختار مالکیت مطبوعات مورد نظر (دولتی یا خصوصی) و مقیاس جغرافیایی فعالیت مطبوعات مورد نظر (سراسری یا منطقه‌ای و استانی) نشده است.

این درحالی است که معیارهای فوق، اهمیت بسزایی در تشخیص استحقاق مطبوعات مختلف برای دریافت یارانه دارد، زیرا اولاً قالب چاپی روزنامه‌ها در دوران کنونی، تا حدود زیادی رو به افول بوده و بیشتر به واسطه بازنشر در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و نسخه‌های الکترونیکی به حیات خود ادامه می‌دهد، لذا تخصیص یارانه چاپ در قالب حمایت از روزنامه، عملاً تأثیر چندانی در بهبود فرهنگ مطالعه نخواهد داشت و در عوض، تنها قالب مطبوعاتی مجله (اعم از هفته‌نامه، ماهنامه و...) است که کماکان حیاتی زنده در فضای نشریات جامعه ایران داشته و حمایت مستقیم از آن به رشد سرانه واقعی مطالعه نشریات یاری می‌رساند.

ازسوی دیگر، از آنجایی که مطبوعات دولتی و حاکمیتی از حمایت‌های مالی دستگاه مربوطه برخوردارند، اضطراب چندانی در تأمین هزینه‌های جاری خود ندارند، لذا هیچ‌گونه ارجحیتی در دریافت یارانه مستقیم حوزه مطبوعات نخواهند داشت. همچنین، باید دانست که مطبوعات سراسری، اصولاً به

سبب برخورداری از درآمدهای جانبی دولتی و غیردولتی در حوزه آگهی‌ها، از منابع مالی غیرمستقیم بیشتری بهره‌مند می‌گردند. این درحالی است که مطبوعات منطقه‌ای و استانی، بجز منبع مالی مستقیم (فروش نسخه) از منابع غیرمستقیم بسیار محدودی برخوردار هستند، لذا لازم است نحوه هزینه‌کرد یارانه در سال‌های گذشته، از حیث سه شاخص: قالب و گونه مطبوعات (مجله یا روزنامه)، ساختار مالکیت (دولتی یا غیردولتی) و مقیاس جغرافیایی فعالیت مطبوعات (کشوری یا استانی) مورد بررسی دقیق قرار گیرد، به طوری که سهم هر یک از مطبوعات ذیل از کل بودجه یارانه مطبوعات شفاف و روشن گردد.

۱۳. هرچند ردیف بودجه «برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها (ادارات استانی و شهرستانی ارشاد)» رشدی ۳۰/۵ درصدی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ داشته و اعتبار آن به رقمی معادل ۴۱ میلیارد تومان رسیده است، اما با عنایت به رشد ناچیز ۶/۷ درصدی این ردیف برنامه‌ای وزارت ارشاد در قانون سال ۱۳۹۵ (نسبت به قانون سال قبل آن)^۱ و همچنین وسعت و اهمیت بالای فعالیت‌های فرهنگی استان‌ها و مناطق مختلف کشور، کماکان به نظر می‌رسد که این بودجه ریاضتی نمی‌تواند درد چندانی از کمبودها و خلأهای فراوان ادارات و فعالان فرهنگی ۳۱ استان و ۴۲۵ شهرستان کشور دوا کند. اعداد و ارقام تخصیص یافته برای زیر ردیف‌های این برنامه مهم (صفحه ۱۹۸ از پیوست شماره ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶)، به خوبی نمایانگر ناهمخوانی فاحش و عدم تناسب اعتبارات تخصیص یافته به برنامه‌های استانی است.

جدول ۹. وضعیت زیر ردیف‌های برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی،

هنری و دینی استان‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

شماره دستگاه/ برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	هدف کمی			اعتبارات سال ۱۳۹۶		اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
		سنگه عملکرد	مقدار	هزینه واحد	هزینه‌ای	اختصاصی		
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها	فعالیت	۲,۰۰۰	۲۰۵,۰۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	۰	۴۱۰,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۶	حمایت از خدمات پستی جهت سهولت دسترسی مخاطبین نشریات، مطبوعات، کتب و سایر محصولات فرهنگی	هزار عنوان	۱۷۰	۲۳۵,۲۹۴۱	۴۰۰,۰۰۰	۰	۴۰۰,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۷	حمایت از محصولات فرهنگی، هنری و دینی در روستاها و مناطق عشایری	کانون	۲۲,۰۰۰	۰,۸۱۸۲	۱۸,۰۰۰	۰	۱۸,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۸	کمک به ارتقای شاخص‌های فرهنگی مناطق کم‌برخوردار	شاخص	۱۵	۲,۳۳۳,۳۳۳۳	۳۵,۰۰۰	۰	۳۵,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۱۱	کمک به فعالیت‌های فرهنگی و هنری استان‌ها	استان	۳۱	۶,۱۲۹,۰۲۲۳	۱۹۰,۰۰۰	۰	۱۹۰,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۱۲	کمک به مؤسسات غیردولتی فرهنگی - دینی استان‌ها	مؤسسه	۳۵۰	۱۸۵,۷۱۴۳	۶۵,۰۰۰	۰	۶۵,۰۰۰	
۱۷۰۳۰۲۲۰۱۳	حمایت از فعالیت‌های مشهد پایتخت فرهنگی سال ۲۰۱۷ جهان اسلام	عنوان فعالیت	۵۰	۱,۲۴۰,۰۰۰۰	۶۲,۰۰۰	۰	۶۲,۰۰۰	

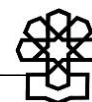
۱. در حالی که بودجه کل وزارت ارشاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۳۱/۴۳ درصد رشد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ داشته است.

چنان که ملاحظه می‌شود، ارقام زیر ردیف‌های برنامه حمایت از فعالیت‌های استان‌ها، هیچ تناسبی با واقعیت هزینه‌های فرهنگی و هنری استان‌ها ندارد، برای نمونه در زیر ردیف اصلی «کمک به فعالیت‌های فرهنگی و هنری استان‌ها»، با سرشکن کردن رقم مصوب (۱۹ میلیارد تومان) به ۳۱ استان کنونی کشور، به‌طور متوسط تنها ۶۱۲ میلیون تومان به هر یک از استان‌ها در سال ۱۳۹۶ اختصاص خواهد یافت.

در این میان، تخصیص برخی ردیف‌های برنامه‌های کشوری و سراسری مجزا، از قبیل «بنیاد فرهنگی امام رضا (ع)» یا «کمک به ستاد کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد» یا «برنامه حمایت و راهبری فعالیت‌های تبلیغ و ترویج قرآن کریم» یا «برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی» - ذیل اعتبارات وزارت ارشاد در لایحه سال ۱۳۹۶- ممکن است این ذهنیت را به‌وجود آورد که این ردیف‌های مشابه و جداگانه می‌تواند تا حدودی خلأ و کمبود بودجه‌های استانی وزارت ارشاد را جبران کند. اما واقع امر آن است که اعتبارات اختصاص یافته به ردیف‌های فوق، به‌ندرت در حوزه‌های فرهنگی - هنری عمومی استان‌ها به کار گرفته می‌شود. زیرا اولاً مطابق با موارد هزینه‌کرد بودجه سازمان‌ها و برنامه‌های مذکور، اعتبارات مربوط به این دو مجموعه صرفاً در حیطه موضوعات تخصصی خودشان می‌تواند مصرف شود و ثانیاً بودجه تخصیص یافته برای برخی از این برنامه‌های کشوری - نظیر برنامه کمک به کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد (۵۸/۸ میلیارد تومان) یا برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی (۱۰۹ میلیارد تومان) - نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشدی ناچیز (کانون‌های مساجد ۳/۱ درصد و برنامه حمایت از نشر و کتابخوانی ۱/۸ درصد) یافته است.

۱۴. اگرچه ایفای نقش حمایت و هدایتگری وزارت ارشاد در حوزه «برنامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال» کاملاً ضروری و روشن است و اغلب زیرردیف‌های ذکر شده ذیل این برنامه نیز منطقی و موجه ارزیابی می‌شوند. همچنین رقم تخصیص یافته به این حوزه نیز با مأموریت‌های آن تناسب دارد، اما با عنایت به رشد ۳۴/۵ درصدی اعتبارات این بخش و رسیدن آن به رقم ۳۲/۷ میلیارد تومان، همچنین افزایش ۴۵/۲ درصدی این ردیف برنامه‌ای در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل آن، به‌علاوه ردیف بودجه مشابه «کمک به بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای» در ردیف اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قوانین بودجه سال‌های گذشته (به میزان حدودی ۳/۵ تا ۵ میلیارد تومان)، به‌نظر می‌رسد که در مقطع کنونی باید بررسی و ارزیابی جزئی و جامعی پیرامون خروجی دقیق فعالیت‌ها و اقدامات این بخش‌های وزارت ارشاد صورت پذیرد، تا مشخص شود که برون‌داد اعتبارات ویژه تخصیص یافته به این حوزه دقیقاً چه بوده است و تداوم این روند افزایش اعتبارات، قابل توجیه است یا نیازمند بازنگری.

۱۵. هرچند اعتبارات «برنامه توسعه دولت الکترونیک [وزارت ارشاد]»، تغییر چندانی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نداشته، اما اشکال مهمی که - به‌مانند قانون بودجه سال ۱۳۹۵- در نحوه تدوین و

عنوان بندی این برنامه به چشم می خورد، این است که هیچ گونه اشاره ای به نحوه هزینه کرد اعتبارات این برنامه در زیرردیف های آن نشده است و اصولاً مشخص نیست که ۶ میلیارد تومان اعتبارات هزینه ای و ۶/۵ میلیارد تومان اعتبارات سرمایه ای مربوط به برنامه توسعه دولت الکترونیک، قرار است در قالب چه اقدامات و فعالیت هایی مصرف شود. لذا لازم است نحوه هزینه کرد اعتبارات این برنامه در سال های گذشته و سال آتی، از مسئولین وزارتخانه مورد سؤال و پیگیری قرار گیرد.

۱۶. اگرچه افزایش ۲۰/۱ درصدی اعتبارات «برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران بابت درمان و مسکن (از جمله هنرمندان هنرهای سنتی)» (تا سقف ۹۷/۳ میلیارد تومان) نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ معقول به نظر می رسد، اما مثلاً در مقایسه با رشد ۳۵/۲ درصدی اعتبارات برنامه حمایت از گسترش سینمای ملی و تخصیص اعتبار معادل ۱۷۵/۵ میلیارد تومان به برنامه فوق یا تخصیص اعتبار ۱۰۵ میلیارد تومانی به برنامه حمایت از مطبوعات (یارانه مطبوعات) و همچنین با عنایت به رشد ناچیز برنامه حمایت از امور رفاهی هنرمندان در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (تنها به میزان ۵/۶ درصد) و جمعیت کثیر هنرمندان حوزه های مختلف فرهنگی و هنری کشور، به نظر می رسد که هنوز ردیف بودجه این بخش، فاصله زیادی با واقعیت هزینه های آن دارد و سهم کافی و مناسبی بدان اختصاص نیافته است. البته در عین حال باید توجه داشت که اعتبارات مصوب به برنامه امور رفاهی هنرمندان، با چه قواعد و ترتیباتی مصرف می شود.

۱۷. افزایش ۳۸/۴ درصدی اعتبارات «برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی» (تا سقف ۳۰ میلیارد تومان) و رشد ۸۸/۶ درصدی اعتبارات برنامه توسعه صنعت چاپ کشور (تا سقف ۵ میلیارد تومان) در نگاه اول درخور تحسین و کافی به نظر می رسد، اما اگر وضعیت بحران زده صنعت چاپ و نشر کشور در سال های کنونی و رشد اندک و نامتناسب اعتبارات این دو ردیف در قوانین بودجه چند سال گذشته (از جمله رشد صرفاً ۹ درصدی ردیف بودجه برنامه توسعه نشر و ترویج کتابخوانی در قانون بودجه سال ۱۳۹۵) را به یاد بیاوریم، در خواهیم یافت که این میزان رشد اعتبار، نسبت دقیق و درستی با وضعیت واقعی صنعت چاپ و نشر کشور نداشته و نیازمند توجه و اهتمام بیش از این می باشد.

۱۸. با وجود آنکه اعتبارات «برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی- ایرانی» در لایحه بودجه، رشدی ۲۸ درصدی را نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تجربه کرده و به رقم ۶/۴ میلیارد تومانی رسیده است، اما با توجه به وضعیت بحرانی و حاد مقوله پوشش در بسیاری از مراکز شهری جامعه ایران، به نظر می رسد که باید عنایت و اهتمام بسیار بیشتری به کم و کیف اعتبارات این ردیف برنامه ای مبذول گردد. این بدان معناست که علاوه بر تقویت هرچه بیشتر سطح اعتبارات، باید سازوکار هزینه کرد اعتبارات این برنامه و خروجی نسبی آن در سال های قبل، به صورت دقیق مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. زیرا اغلب زیرردیف های قید شده ذیل این برنامه (نظیر حمایت از فعالیت های ساماندهی مد و لباس که حدود ۶۵ درصد اعتبارات این برنامه را به خود اختصاص داده است)، خصیصه ای سیاستگذارانه

داشته و سازوکارها و شیوه‌های تأثیرگذاری آن در فضای واقعی جامعه غیرواقع‌بینانه است.

۱۹. رشد ۵۶/۷ درصدی اعتبارات «برنامه ارتقای فرهنگ عمومی» (تا سقف ۱۱/۳ میلیارد تومان) و همچنین رشد قابل توجه (۱۷۰ درصدی) زیر ردیف حمایت از اجرای مصوبات شورای فرهنگ عمومی (۱۷۰۳۰۳۷۰۰۱) و سهم تقریباً ۵۰ درصدی آن از کل اعتبارات این برنامه، نشان می‌دهد که شورای فرهنگ عمومی کشور در صدد است تا برخلاف رویه سال‌های گذشته - که اجرای مصوبات شورا برعهده دستگاه‌های عضو آن بود و شورا صرفاً نقش دبیرخانه‌ای برعهده داشت - اجرای مصوبات خود را از طریق تأمین اعتبار تعقیب نماید.

۲۰. افزایش ۵۰ درصدی اعتبارات «برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع‌رسانی» (تا سقف ۳ میلیارد تومان) در حالی رخ داده است که علت افزایش ۵۰ درصدی اعتبارات این برنامه و اضافه شدن برخی زیرردیف‌های کلی و جدید همچون حمایت از مطالعات تخصصی تبلیغات و اطلاع‌رسانی (۱۷۰۵۰۱۸۰۰۲) و سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر فعالیت‌های تبلیغات و اطلاع‌رسانی (۱۷۰۵۰۱۸۰۰۳) روشن نشده است.

۲۱. افزایش ۱۵۱/۸ درصدی اعتبارات «برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای» (تا سقف ۳/۴ میلیارد تومان)، با عنایت به رشد ناچیز اعتبارات برنامه فوق در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (۳/۸ درصد) و گستره وسیع تکالیف این برنامه در هنرستان‌های سراسر کشور افزایش اعتبار غیرمقوله‌ای به نظر نمی‌رسد. بنابراین، علیرغم آنکه حجم اعتبارات (هزینه‌ای) تخصیص یافته به برنامه آموزش دوره متوسط فنی و حرفه‌ای لازم و متناسب با مأموریت‌ها بوده است، اما به نظر می‌رسد که کیفیت تخصیص این اعتبارات نیازمند برخی ملاحظات و اصلاحات است؛ چرا که اولاً هیچ اعتباری برای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در این حوزه پیش‌بینی نشده است. این در حالی است که اغلب هنرستان‌های سراسر کشور (به‌ویژه در شهرهای غیرمرکزی) از حیث امکانات و تجهیزات سخت‌افزاری لازم برای آموزش رشته‌های هنری، با کمبودها و نواقص بسیاری دست‌وپنجه نرم می‌کنند و ثانیاً توازن منطقی و مناسبی میان دو زیرردیف برنامه آموزش دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای وجود ندارد، به طوری که زیرردیف نخست یعنی ارتقای کیفی آموزش هنر در هنرستان‌های هنری (۱۸۰۲۰۰۱۰۰۹)، قریب ۸۰ درصد اعتبارات این برنامه را به خود اختصاص داده و زیرردیف دیگر یعنی کمک به اداره هنرستان‌های مناطق محروم و کم‌برخوردار (۱۸۰۲۰۰۱۰۱۷)، تنها ۲۰ درصد اعتبارات برنامه فوق را به خود اختصاص داده است.

۶. ظرفیت‌های مرتبط با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ماده واحده

در بند «ب» از تبصره «۳» ماده واحده آمده است:

«به دولت اجازه داده می‌شود برای طرح‌های زیربنایی و توسعه‌ای با اولویت طرح‌های دانش‌بنیان، علوم و تحقیقات، کشاورزی، آب و خاک، زیست‌محیطی و فرهنگ و هنر، با رعایت سقف مقرر در بند «الف» این تبصره نسبت به اخذ یا تضمین تسهیلات مالی، بلاعوض یا اعتباری تا مبلغ پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از دولت‌ها، مؤسسات مالی خارجی و بین‌المللی اقدام نماید.»

پیش‌بینی چنین بندی درحالی صورت گرفته است که از یکسو بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشور تأکید می‌شود و ازسوی دیگر، دائماً زمینه‌های نگرانی در زمینه نفوذ فرهنگی دشمن و به‌طور خاص، انگیزه سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه فرهنگ مورد تأکید و تمرکز قرار دارد. بر این اساس، به‌نظر می‌رسد چنین اجازه‌ای در حوزه فرهنگ باید مشروط به تعیین دقیق طرح‌های مربوط و تأیید آن توسط شورای امنیت ملی شود یا تقدیم لایحه ازسوی قوه مجریه به مجلس شورای اسلامی.

جمع‌بندی و پیشنهاد

رشد اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بی‌ارتباط با سایر بخش‌های بودجه - که عمدتاً با تغییرات اندکی همراه بوده‌اند - نیست. با این وجود، تأمین و تخصیص همین میزان اعتبار تعیین شده نیز می‌تواند امید دستیابی به رونق بیشتر در فضای فرهنگی و هنری کشور را از طریق همکاری و همیاری دیگر نهادها و دستگاه‌های فرهنگی و هنری در پی داشته باشد. بنابراین، برای ارتقای نظام بودجه‌ریزی این حوزه پیشنهادهایی ارائه می‌شود:

۱. با توجه به رشد قابل توجه ۳۱/۵ درصدی اعتبارات هزینه‌ای وزارت ارشاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (نسبت به سال گذشته) و رشد مجدد ۴ درصدی آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (تا سقف ۸۱ درصد سهم از کل بودجه وزارت ارشاد) و در مقابل، کاهش ۲/۸ درصدی اعتبارات سرمایه‌ای در بودجه وزارت ارشاد در لایحه سال ۱۳۹۶؛ پیشنهاد می‌شود که در فرآیند تدوین قانون بودجه سال ۱۳۹۶، تمرکز ویژه‌ای بر کاهش سهم اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در حوزه وزارت ارشاد صورت پذیرد. زیرا غفلت از موضوع اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در حوزه وزارت ارشاد - که امکانات و تجهیزات سرمایه‌ای نقش تأثیرگذاری در تداوم و بهبود فعالیت‌های فرهنگی و هنری ایفا می‌کند - در بلندمدت، آثار خسارت‌آفرین و زیانباری به‌دنبال خواهد داشت.

۲. از آنجایی که سهم اعتبارات ردیف حمایت از کتاب، نشر و مطبوعات از کل اعتبارات وزارت ارشاد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۰/۴۷ - درصد ریزش داشته است و در مقابل سهم سازمان

سینمایی از کل اعتبارات وزارت ارشاد، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۲/۶ درصد رشد داشته است، پیشنهاد می‌شود با توجه به ماهیت تجاری‌تر و خودگردان صنعت سینما و همچنین شرایط بحران‌زده و آسیب‌خورده حوزه کتاب و صنعت چاپ و نشر در سال‌های اخیر، توازن و تعادلی منطقی میان سهم ردیف حمایت از کتاب، نشر و مطبوعات و سهم سازمان سینمایی از کل اعتبارات وزارت ارشاد برقرار شود.

۳. از آنجایی که در سال‌های پیشین، مطالعات، تحقیقات و کنفرانس‌های علمی متعددی پیرامون مسئله حق مالکیت فکری در داخل کشور صورت گرفته است، می‌توان ادعا کرد که با توجه به وضعیت اسفبار حفاظت از حقوق مؤلف، اکنون وقت چاره‌اندیشی عملیاتی پیرامون چالش فراگیر حقوق مالکیت فکری آثار هنری فرا رسیده است. لذا به نظر می‌رسد که مقاصد مدنظر از قرار دادن ردیف بودجه برای برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری، تنها در صورتی محقق می‌گردد که در زیرردیف‌های ذکر شده ذیل این برنامه کلی، تجدیدنظری نسبی به‌منظور عملیاتی‌تر شدن فعالیت‌های این حوزه صورت پذیرد.

۴. با توجه به رویکرد کلی گویانه و ابهام برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی، در نحوه تعریف و تعیین گستره و مصادیق (محتوایی و کیفی) برخی فعالیت‌های طرح شده نظیر اطلاع‌رسانی و تکثیر فیلم‌های سینمایی در شبکه نمایش خانگی (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۳)، حمایت از حضور انواع فیلم در جشنواره‌ها و مجامع بین‌المللی (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۱)، حمایت از نگارش فیلمنامه، تولید و ساخت انواع فیلم (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۳)، حمایت از تولید فیلم‌های مشترک با دیگر کشورها (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۰)، حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۹) و کمک به مؤسسات و تشکل‌های سینمایی و موزه سینما (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۸)، پیشنهاد می‌شود که برای هدفمندسازی محتوایی و کیفی حمایت‌های مالی اعطایی وزارت ارشاد به این حوزه، پاره‌ای از اولویت‌های محتوایی ضروری در حوزه تولیدات سینمایی شامل «مضمون آرامش و امید، دفاع مقدس، خانواده و تقویت پیوندهای خانوادگی، فرهنگ (آداب و رسوم) اقوام مختلف کشور و تاریخ انقلاب اسلامی» در توضیح شاخص‌های محتوایی این برنامه تصریح گردد.

۵. از آنجایی که سهم اغلب دستگاه‌های سینمایی زیرمجموعه سازمان سینمایی (شامل بنیاد سینمایی فارابی، مرکز سینمای مستند و تجربی، مؤسسه رسانه‌های تصویری و مدرسه عالی سینما) در هیچ کدام از بخش‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعیین و تفکیک نشده است، پیشنهاد می‌شود که در راستای شفاف‌سازی میزان اعتبارات مالی و نوع تکالیف هر یک از دستگاه‌های زیرمجموعه سازمان سینمایی، اعتبارات مختص به هر یک از این دستگاه‌ها به انضمام اهم فعالیت‌ها و مأموریت‌هایشان، در قالب زیرردیف‌های جداگانه ذیل برنامه‌های سازمان سینمایی اضافه گردد.

۶. با توجه به حجم مالی بالا و نامتوازن فعالیت‌ها و برنامه‌های خاص گرایانه در زیر ردیف‌های برنامه گسترش و حمایت سینمای ملی (۳۱/۳ درصد معادل ۴۹/۵ میلیارد تومان)، پیشنهاد می‌شود به سهم

برنامه‌های مخاطب‌محور و عامه‌گرا (نظیر بازاریابی و اکران فیلم‌های سینمایی در منطقه و جهان، حمایت از پروژه سینمای سیار به‌منظور اکران انواع فیلم در مناطق فاقد سالن نمایش، کمک به ارتقای وضعیت نمایش فیلم در سالن‌های نمایش فیلم، صیانت از آثار سینمایی و سمعی و بصری به‌منظور جلوگیری از تکثیر غیرمجاز محصولات، کمک به خرید حق رایت انواع فیلم در شبکه نمایش خانگی) - که اکنون معادل ۱۹/۹ درصد معادل ۳۱/۵ میلیارد تومان است - (از محل سهم بالای برنامه‌های خاص گرایانه و مرکز گرایانه) افزایش یابد و حداقل به سهمی برابر با فعالیت‌های خاص گرایانه برنامه گسترش و حمایت سینمای ملی برسد.

۷. با توجه به پتانسیل علمی بالای اساتید و دانشجویان مقاطع عالی دانشکده‌های سینما و تئاتر داخل کشور پیشنهاد می‌گردد برای ارتقای کیفی برنامه پژوهش‌های کاربردی [سازمان سینمایی]، در متن دو زیر ردیف اصلی مربوط به این برنامه، یعنی «حمایت از پژوهش‌های کاربردی در راستای بهبود و ارتقای صنعت سینما» (۱۷۰۸۰۰۱۰۳۹) و «کمک به تأمین منابع مطالعاتی و اطلاعاتی به‌منظور روزآمدسازی دانش سینماگران» (۱۷۰۸۰۰۱۰۵۳) - که در مجموع ۲/۳ میلیارد تومان اعتبار بدان‌ها اختصاص یافته است - قید «با مشارکت اجرایی دانشکده‌های سینما و تئاتر داخل کشور» اضافه گردد، تا بدین ترتیب نوعی الزام قانونی به حضور و مشارکت عملیاتی مراکز علمی فوق در متن تحقیقات حوزه سینما حاصل گردد.

۸. با توجه به رشد قابل توجه (۱۵۰ درصدی) اعتبارات زیرردیف حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز (۱۷۰۳۰۱۴۰۰۹) تا سقف ۳۵ میلیارد تومان در برنامه گسترش و حمایت سینمای ملی و با عنایت به گستردگی بسیار بالاتر مخاطبان شبکه‌های تلویزیونی و همچنین در نظر گرفتن کسری بودجه بالای سازمان صدا و سیما در سال‌های اخیر - که عملاً این سازمان را از کلید زدن پروژه‌های جدید «سطح الف» ناتوان ساخته است - پیشنهاد می‌شود که بخشی از اعتبارات مربوط به برنامه فوق، در قالب تولیدات فاخر مشارکتی با سازمان صدا و سیما (مشابه پروژه مریم مقدس و...) مصروف گردد. به نحوی که در هر دو قالب اکران سینمایی و پخش تلویزیونی قابل بهره‌برداری باشد. برای تحقق این پیشنهاد، لازم است قید «با مشارکت سازمان صدا و سیما» به زیر ردیف حمایت از تولید فیلم‌های فاخر و ارزشمند با فناوری‌های روز اضافه گردد. بدیهی است تخصیص بخشی از اعتبارات این برنامه به نحو فوق، برای گستره بیشتری از مردم - که علاقه، امکان یا بضاعت رفتن به سینما را ندارند - قابل استفاده خواهد بود.

۹. یکی از خلأهای کیفی ردیف بودجه برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی، بی‌توجهی به مسئله مهم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و فقدان اعتبارات سرمایه‌ای است. لذا پیشنهاد می‌شود که درصدی (۱۰ تا ۲۰ درصد) از اعتبارات هزینه‌ای فعالیت‌های مربوط به حمایت از ارکسترهای ملی و سمفونیک (۱۷۰۳۰۲۵۰۱۲) و کمک به بنیاد فرهنگی و هنری رودکی (۱۷۰۳۰۲۵۰۰۹) به تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای اختصاص یابد.

۱۰. سهم تقریباً ۵۰ درصدی برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات (یارانه مطبوعات) از کل اعتبارات ردیف حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات (۱۰۵ میلیارد تومان از ۲۱۴ میلیارد تومان) و رشد ۱۹/۹ درصدی آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و همچنین رشد چشمگیر ۴۰/۳ درصدی اعتبارات همین ردیف برنامه‌ای در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (نسبت به سال ۱۳۹۴) از یکسو و کاهش اندک ردیف بودجه برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی تا سقف ۱۰۹ میلیارد تومان (۱/۸ درصد رشد نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵) از سوی دیگر، هیچ نسبت منطقی و روشنی با وضعیت رونق نسبی مطبوعات و افول بازار کتاب و سرانه مطالعه کتاب در شرایط کنونی ندارد؛ لذا پیشنهاد می‌شود که مجلس شورای اسلامی، در تنظیم نهایی قانون بودجه سال ۱۳۹۶، بهای بیشتری برای برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی قائل شده و وزن بیشتری برای اعتبارات این برنامه نسبت به برنامه حمایت از مطبوعات (یارانه مطبوعات) قائل شوند، به طوری که حداقل ۶۰ تا ۷۰ درصد اعتبارات ردیف کلی حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات (معادل ۱۲۸/۴ میلیارد تومان تا ۱۴۹/۸ میلیارد تومان) به برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی اختصاص یابد.

۱۱. از آنجایی که در زیر ردیف‌های مربوط به برنامه حمایت مطبوعات (یارانه مستقیم مطبوعات)، هیچ اشاره مشخصی در مورد شروط کیفی تعلق یارانه به مطبوعات، نظیر قالب و گونه مطبوعات مورد نظر (روزنامه یا مجله)، ساختار مالکیت مطبوعات مورد نظر (دولتی یا خصوصی) نشده است، پیشنهاد می‌شود اولاً زیرردیف «کمک به عرضه نشریات با قیمت مناسب از طریق پرداخت نقدی» (۱۳۰۱۵۰۱۷۰۵۰) - که حدود ۷۰ درصد اعتبارات برنامه حمایت یارانه‌ای از مطبوعات را به خود اختصاص داده است - به دو زیر ردیف روشن «مجلات» و «جراید» تفکیک گردیده، تا بدین طریق سهم بیشتر و تضمین شده‌ای برای مجلات (حداقل معادل ۵۰ درصد کل اعتبارات زیر ردیف اولیه کمک به عرضه نشریات با قیمت مناسب از طریق پرداخت نقدی) تخصیص یابد و ثانیاً قید انحصاری «مطبوعات غیردولتی» به دو زیرردیف جدید حاصل از تفکیک (یارانه نقدی) مجلات و جراید، اضافه گردد. تا به این ترتیب، تمام اعتبارات تخصیص یافته به این منظور، انحصاراً به مطبوعات غیردولتی اختصاص یابد و مطبوعات دولتی بهره‌مند از سایر منابع مالی مستقیم و غیرمستقیم (آگهی‌های دولتی)، از بهره‌مندی از این حمایت مالی مضاعف کنار گذاشته شوند.

۱۲. با توجه به ماهیت کلی و تفسیرپذیر زیر ردیف حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای (۱۷۰۳۰۲۵۰۴) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و عدم تصریح لایحه در معیارهای محتوایی و کیفی تولیدات موسیقایی مستحق دریافت کمک وزارت ارشاد، پیشنهاد می‌شود برای هدفمندسازی محتوایی و کیفی حمایت‌های مالی اعطایی وزارت ارشاد به این حوزه، پاره‌ای از اولویت‌های محتوایی ضروری در حوزه تولیدات موسیقایی شامل «مضمون آرامش و امید، مضامین اخلاقی انسانی و

اسلامی، عشق و عواطف موفق و پایدار»، در توضیح شاخص‌های محتوایی این برنامه تصریح شود. در زمینه استانداردهای فرمی نیز، پیشنهاد می‌شود که ژانرهای موسیقایی بومی‌تر شامل «سنتی، تلفیقی و موسیقی اقوام» به عنوان قالب‌های اصلی مورد حمایت این ردیف برنامه‌ای ذکر شود. همچنین برای رونق‌بخشی هرچه بیشتر به جشنواره‌های موسیقایی داخلی، می‌توان سهم تفکیک شده‌ای از برنامه حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای (مثلاً ۱۰ درصد) را به حمایت از انتشار یا اجرای تولیدات برندگان این جشنواره‌ها اختصاص داد.

۱۳. با توجه به غلبه رویکرد مرکزگرایی در تهیه و تدوین برنامه «ایجاد آرشیو ملی موسیقی ایران» (۱۷۰۳۰۲۵۰۰۱)، پیشنهاد می‌شود که برای تعدیل جهت‌گیری فوق، قید «ایجاد امکانات و شرایط دسترسی عموم مردم (از مجاری اینترنتی یا پستی)» به این زیرردیف اضافه گردد. تا پراکندگی و توازن جغرافیایی مناسبی در بهره‌مندی عموم مردم- در کلیه نقاط کشور- از این برنامه برقرار شود.

۱۴. در میان فعالیت‌های مختلفی که ذیل برنامه صیانت و حمایت از موسیقی ملی به چشم می‌خورد، تنها برنامه‌ای که می‌تواند تا حدودی نقش هدایتی و جهت‌بخشی عمومی، فراگیر و کشوری داشته باشد، برنامه حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای (شماره ۱۷۰۳۰۲۵۰۰۴) است، که در کمال تعجب ۲۶/۶ درصد کاهش اعتبار (معادل ۵/۸ میلیارد تومان) نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ داشته است. از این رو، برای تقویت فعالیت‌های عمومی و مردم‌محور در حوزه موسیقی پیشنهاد می‌شود از حجم اعتبارات برنامه کمک به بنیاد فرهنگی - هنری رودکی (معادل ۴ میلیارد تومان) کاسته و به حجم اعتبارات برنامه حمایت از تولید و ساخت و اجرای موسیقی صحنه‌ای اضافه گردد.

۱۵. از آنجایی که کمبودهای مفرط شهرستان‌های مختلف کشور از حیث سالن‌های پخش فیلم و سالن‌های اجرای موسیقی، موجب گرایش مضاعف و روزافزون ساکنین این مناطق به برنامه‌های نمایشی و موسیقایی روزافزون شبکه‌های ماهواره‌ای- برای تأمین علائق فراغتی متنوع ایشان- در سال‌های اخیر شده است، پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از تشدید و گسترش روند فوق، در ردیف اعتبارات و برنامه‌های وزارت ارشاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، ردیف «سرمایه‌ای» جدید و مجزایی به‌منظور «تجهیز آمفی تئاترها و سالن‌های (نمایش، همایش و...) متعلق به سایر ارگان‌های دولتی و غیردولتی در شهرستان‌ها، به امکانات حرفه‌ای پخش فیلم و اجرای موسیقی (به صورت مشارکتی)» در نظر گرفته شود. در صورت تحقق این امر، بخش عمده‌ای از پتانسیل‌ها و سرمایه‌های بالقوه دولتی و غیردولتی (یعنی آمفی تئاترهای متعلق به ارگان‌ها) که به سبب ماهیت مناسبی و کم‌شمار همایش‌ها و جلسات (و یا کاهش تعداد دانشجویان در واحدهای دانشگاهی پیام‌نور، آزاد و... در سراسر کشور) در سال‌های اخیر راکد، معطل و بلااستفاده مانده است، مورد بهره‌برداری قرار گرفته و در اوقات و ایام مقرر در طول هفته (به‌ویژه تعطیلات آخر هفته که ارگان‌های دولتی نیز نیازی به سالن‌ها ندارند داشت)، فضای سالم و مناسبی برای جلب علائق فراغتی مردم و به حاشیه راندن برنامه‌های ماهواره‌ای ایجاد خواهد شد.

در این میان، طبعاً اولویت قطعی در این زمینه، با تأمین اعتبار از محل اعتبارات برون‌سازمانی (خارج از وزارت ارشاد) است. اما در صورت عدم توفیق (نسبی یا کلی) در جذب اعتبار از محل اعتبارات برون‌سازمانی برای این منظور نیز، می‌توان بخش قابل توجهی از اعتبارات آن را از محل ردیف بودجه هنگفت کمک به ارتقای وضعیت نمایش فیلم در سالن‌های نمایش فیلم (۱۷۰۳۰۱۴۰۱۵) (معادل ۲۵/۵ میلیارد تومان) تأمین کرد. منطق این پیشنهاد از آن رو است که برنامه فوق، در راستای افزایش اقبال عمومی به فیلم‌های سینمایی مجوزدار، طراحی شده‌اند. شایان ذکر است که در صورت تحقق تمام و کمال این پیشنهاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، ضعف کمبود اعتبارات سرمایه‌ای - که یکی از اشکالات اساسی بودجه وزارت ارشاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بوده است - نیز تا حدودی جبران و تعدیل خواهد شد.

۱۶. از آنجایی که اغلب زیرردیف‌های هزینه‌بر برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی (نظیر کمک به شرکت در جشنواره‌های موسیقی داخل و خارج کشور، حمایت از ارکسترهای ملی و سمفونیک، حمایت از تولید، ساخت و اجرای برنامه‌های موسیقی صحنه‌ای) عملاً مختص به پایتخت و سایر مراکز کلانشهری کشور خواهد بود؛ پیشنهاد می‌شود در مقابل هریک از زیرردیف‌های مربوطه، سهم معقولی از اعتبارات مربوط به این فعالیت‌ها، به برگزاری آن در گستره استان‌های مختلف کشور اختصاص یابد.

۱۷. با عنایت به جهت‌گیری مرکز گرایانه اغلب ردیف‌های اصلی و هزینه‌بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ وزارت ارشاد (در موضوعات مختلف از قبیل سینما، موسیقی، کتاب و مطبوعات) و محدودیت کمی و کیفی ردیف‌های بودجه استانی تخصصی (نظیر کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد)، به نظر می‌رسد که اعداد و ارقام احصا شده در ردیف برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها (۴۱ میلیارد تومان)، هیچ تناسبی با واقعیت هزینه‌ها و فعالیت‌های استان‌ها نداشته و نیازمند بازنگری جدی از طریق تغییر اعتبارات درون‌سازمانی (وزارت ارشاد) یا جابجایی اعتبارات برون‌سازمانی می‌باشد.

۱۸. از آنجایی که هنرمندان و فعالان حرفه‌ای در برخی از گروه‌های سنی (نظیر میانسالان و سالمندان) و برخی از حوزه‌های فرهنگی (نظیر حوزه نشر و مطبوعات کتاب، حوزه‌های آموزشی و پژوهشی فرهنگ و هنر، هنرهای تجسمی و هنرهای نمایشی)، به سبب ماهیت غیرتجاری حوزه فعالیتشان و عدم وجود مجاری جایگزین برای پوشش امور رفاهی و درمانی، از اولویت و ارجحیت بالاتری برای رسیدگی رفاهی و درمانی برخوردارند، لذا توصیه می‌شود اعتبارات مربوط به این حوزه، با قید شرایط روشن و دقیق و در قالب دو زیر ردیف تفکیک شده و روشن، شامل هنرمندان هنرهای تجاری و هنرمندان هنرهای غیرتجاری تقسیم‌بندی شود.

۱۹. اهمیت حیاتی حوزه توسعه و الگوسازی مد و لباس از یک سو و سرنوشت مبهم و نامعلوم فعالیت‌های پیشین این بخش وزارت ارشاد از سوی دیگر، تقویت کمی و کیفی اعتبارات این ردیف برنامه‌ای را ضروری ساخته است. لذا پیشنهاد می‌شود که به موازات تقویت سطح اعتبارات این بخش، نحوه

هزینه‌کرد اعتبارات این برنامه و خروجی نسبی آن در سال‌های قبلی، به صورت دقیق مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد و زیرردیف‌های قید شده ذیل این برنامه (نظیر حمایت از فعالیت‌های ساماندهی مد و لباس)، از وضعیت کلی و مبهم کنونی تغییر یافته و سازوکارها و شیوه‌های مصرف آن به نحوی بهینه، دقیق و روشن تبیین گردد.

۲۰. افزایش نامتوازن و سهم تقریباً ۵۰ درصدی زیر ردیف حمایت از اجرای مصوبات شورای فرهنگ عمومی (۱۷۰۳۰۳۷۰۰۱) از کل اعتبارات برنامه ارتقای فرهنگ عمومی از یکسو، و رشد ناچیز (۱۰ درصدی) زیرردیف کلیدی دیگر این برنامه، یعنی «حمایت از آثار هنری و فرهنگی مروج سبک زندگی اسلامی و ایرانی» ازسوی دیگر، این پیشنهاد را به ذهن متبادر می‌سازد که توازن مناسبی میان این دو فعالیت اصلی در برنامه ارتقای فرهنگ عمومی برقرار شود و سهم بیشتری به زیرردیف حمایت از آثار هنری و فرهنگی مروج... تخصیص یابد. البته این تغییر در صورتی شایسته بررسی و اجرای نهایی خواهد بود که شاخصه‌های حداقلی آثار هنری و فرهنگی مروج...، که مستحق دریافت حمایت شورای فرهنگ عمومی هستند، به نحوی روشن در زیرردیف مربوط تصریح شود؛ ارزش‌های اخلاقی انسانی و اسلامی نظیر «اخلاق کار (وجدان کاری)، فرهنگ قناعت و اجتناب از رفاه‌زدگی و مصرف‌گرایی، روش‌ها و شیوه‌های روشن تربیتی و...» از جمله ارزش‌های فوق هستند.

۲۱. دومین ردیف هزینه‌بر تخصیص یافته به اعتبارات سرمایه‌ای سازمان سینمایی، «کمک‌های فنی و اعتباری سازمان سینمایی برای احداث پردیس‌های سینمایی» (صفحه ۱۳۰ پیوست شماره ۱ لایحه) است که رقمی معادل ۸/۲ میلیارد تومان را دربرگرفته است. این درحالی است که در سند بودجه هیچ اشاره‌ای به سهم استان‌ها و شهرستان‌های غیرمرکزی و کم‌برخوردار کشور از این اعتبارات زیرساختی حوزه سینما نشده است. بنابراین، با توجه به مبلغ قابل توجه این ردیف و اشتیاق بیشتر و قابل پیش‌بینی فعالان بخش خصوصی به احداث پردیس‌های سینمایی در پایتخت و سایر مراکز کلانشهری کشور، پیشنهاد می‌شود که در پیوست شماره ۱ لایحه، دو ردیف جداگانه برای تعیین سهم «۱. پایتخت و کلانشهرها ۲. سایر شهرها» از کمک‌های فنی و اعتباری سازمان سینمایی برای احداث پردیس‌های سینمایی تعیین و تعریف شود. تا با توجه به ملاحظات فوق‌الذکر، در فرآیند اجرا و مصرف اعتبارات این برنامه، حقی از شهرستان‌ها و مناطق کم‌برخوردار کشور ضایع نگردد.

۲۲. از آنجایی که پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات و دفتر مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، به عنوان دو بازوی تحقیقاتی اصلی وزارت ارشاد، پیش از این تحقیقات و مطالعات متعددی پیرامون مسائل حوزه تبلیغات صورت داده و در صورت نیاز مجدد نیز، کفایت، تخصص و سابقه بسیار بیشتری برای اجرای مطالعات تخصصی در این دو حوزه خواهند داشت، به نظر می‌رسد که تخصیص اعتبار مستقل و موازی برای اجرای پژوهش در حوزه تبلیغات (در قالب زیرردیف کلی حمایت از مطالعات تخصص تبلیغات و اطلاع‌رسانی - ۱۷۰۵۰۱۸۰۰۲)، شائبه جدی نوعی موازی‌کاری سازمانی و اتلاف سرمایه‌ها را به دنبال

داشته باشد. لذا پیشنهاد می‌شود زیرردیف مذکور از فعالیت‌های برنامه هدایت تبلیغات و اطلاع‌رسانی حذف گردیده و به مأموریت‌های یکی از دو سازمان پژوهشی فوق واگذار شود (و یا حداقل ارقام آن به نحوی منطقی تعدیل گردد) تا در عوض بتوان سقف اعتباری بیشتری برای دو مأموریت حیاتی‌تر حوزه تبلیغات، یعنی زیرردیف اجرای قانون ممنوعیت به‌کارگیری الفاظ بیگانه (۱۷۰۵۰۱۸۰۰۱) و نظارت قانونی بر آگهی‌های تبلیغاتی و شبکه‌های ماهواره‌ای و اطلاع‌رسانی (۱۷۰۵۰۱۸۰۰۸) - که تخصیص اعتبار ناچیزی داشته‌اند - فراهم گردد.

۲۳. با وجود کمبودها و نواقص عدیده هنرستان‌های سراسر کشور (به‌ویژه در شهرهای غیرمرکزی) از حیث امکانات و تجهیزات سخت‌افزاری لازم برای آموزش رشته‌های هنری و همچنین از آنجایی که هیچ اعتباری برای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در برنامه آموزش دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای پیش‌بینی نشده است، پیشنهاد می‌شود که با توجه به اهمیت این مسئله در چشم‌انداز کوتاه‌مدت و بلندمدت، موضوع جذب اعتبارات سرمایه‌ای جداگانه برای این برنامه مورد توجه قرار گیرد.

۲۴. با عنایت به عدم توازن منطقی و مناسب میان دو زیرردیف برنامه آموزش دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای - ۸۰ درصد زیرردیف ارتقای کیفی آموزش هنر در هنرستان‌های هنری (۱۸۰۲۰۰۱۰۰۹) و ۲۰ درصد زیرردیف کمک به اداره هنرستان‌های مناطق محروم و کم‌برخوردار (۱۸۰۲۰۰۱۰۱۷) - پیشنهاد می‌شود که با توجه به نیازهای حیاتی هنرستان‌های واقع در مناطق محروم، سهم بیشتری از اعتبارات برنامه آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای به زیر ردیف کمک به هنرستان‌های مناطق محروم تخصیص یابد.

۲۵. با توجه به عدم تدقیق و اشاره روشن به نحوه هزینه‌کرد اعتبارات برنامه توسعه دولت الکترونیک [حوزه ستادی وزارت ارشاد] در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، در هر دو بخش اعتبارات هزینه‌ای (پیوست شماره ۴ لایحه) و اعتبارات سرمایه‌ای (پیوست شماره ۱ لایحه)؛ پیشنهاد می‌شود نحوه هزینه‌کرد اعتبارات این برنامه از طریق تعریف روشن و بدون ابهام فعالیت‌های مربوطه در قالب زیر ردیف‌های برنامه (در پیوست شماره ۴) و یا از طریق تشریح روشن و واضح فعالیت‌های سرمایه‌ای (در پیوست شماره ۱) تدقیق و تصریح گردد.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.

شماره مسلسل: ۱۵۲۷۷

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۳۶۳

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۲۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۳. اعتبارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه هنر)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدجعفر اسفندیاری، اسماعیل فراهانی

ناظر علمی: سینا کلهر

متقاضیان: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۹/۲۴